

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Українська гітарна творчість та виконавство середини XIX – початку XX ст.: історико-генетичний та творчо-особистісний аналіз» здобувача ступеня доктора філософії з галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» Паламарчука Віктора Аркадійовича

1. Актуальність теми дисертації.

На сьогодні музикознавцями ще не створено цілісної картини історичного розвитку гітарного мистецтва в Україні. З огляду на відсутність інтегративної оцінки (в сукупності усіх аспектів функціонування цього визначного явища) постає потреба його всебічного аналізу як усталеної системи композиторсько-виконавських та освітянсько-педагогічних надбань на історико-генетичному етапі (середина XIX – початок XX століть).

Відтак актуальність теми доводять:

- необхідність опрацювання джерелознавчого підґрунтя творчості українських гітаристів минулого з проблем органології гітари та феноменології особистості;
- нагальна потреба в історичній переоцінці діяльності багатьох виконавців та композиторів українського походження на основі оновлених даних;
- брак цілісної теорії української традиції гітарного виконавства на етапі її становлення як складової сучасної вітчизняної гітаристики.

Уточнення біографічних даних, повернення забутих імен гітаристів і композиторів, які свого часу відіграли ключову роль у становленні української гітарної традиції, – і як наслідок, уведення отриманих матеріалів в науковий обіг новітнього музикознавства дозволить відновити історичну справедливість стосовно цих діячів.

Тему дисертації затверджено (протокол № 27/10 від 26 жовтня 2016 року) та уточнено (протокол №2/12 від 29 грудня 2020 року) рішенням Вченої ради Львівського національного університету імені І. Франка.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри.

Дисертація виконана на кафедрі музикознавства та хорового мистецтва Львівського національного університету імені Івана Франка згідно з планом науково-дослідної роботи 2017–2019 рр. і відповідає темі «Сучасний дискурс українського музикознавства: історія, традиція, інновації наукових та музично-педагогічних студій» (державний реєстраційний номер № 0117U001314).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Дисертація В. Паламарчука є самостійним науковим дослідженням, яке у розумних пропорціях поєднує інформативну та авторську аналітичну складові, має логічну вивірену структуру, аргументовані узагальнення та обґрунтовані висновки. В. Паламарчук є знаним в Україні гітаристом-виконавцем з багаторічним педагогічним досвідом (зокрема упродовж 9 років викладає гітару у ЗВО), лауреатом престижних конкурсів, учасником численних мистецьких проєктів в Україні та поза її межами. Все це важливо, адже, відбираючи матеріали для своєї наукової роботи та створюючи теоретичну модель історичного процесу формування української гітарної традиції, він спирався саме на виконавські критерії: особистість музиканта, репертуарні пріоритети, органологічні особливості гітари, специфіку інструментально-виконавської техніки, нюанси інтерпретації та транскрипції творів українськими композиторами-гітаристами, методику викладання гри на гітарі.

Специфікою теми зумовлене залучення великої кількості рідкісних матеріалів, рукописів, посібників, нотних видань, періодики, іншомовних джерел, які опрацьовані дисертантом на належному науковому рівні. Чимало з опрацьованих джерел було піддано науковому аналізу вперше. До наукового обігу введено велику кількість гітарних творів, уточнено біографічні дані про гітаристів, композиторів України. Автору вдалося успішно виконати поставлені завдання та досягнути сформульованої мети.

Зміст, висновки й тексти опублікованих робіт автор підготував і виклав без співавторів. Результати досліджень, що наведені у дисертації та опубліковані у наукових статтях, належать автору і є його науковим доробком.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором вирішень, висновків, рекомендацій.

Одержані результати є науково обґрунтованими і достовірними, оскільки повністю підтверджуються багатим джерельним матеріалом і методами досліджень. Наукові здобутки дисертаційного дослідження багаторазово апробовано у вигляді доповідей на всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях та перевірено під час рецензування публікацій у фахових виданнях, в тому числі у іноземному науковому виданні.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру.

У дисертації вперше у вітчизняному музикознавстві:

- запропоновано історико-феноменологічну концепцію професійного становлення української національної гітарної традиції;
- надано системний аналіз розвитку гітарної творчості та виконавства на українських теренах другої половини ХІХ – початку ХХ століть;

- обґрунтовано актуальну переоцінку ролі українських композиторів-гітаристів у становленні національної гітарної традиції;
- висвітлено історико-культурний контекст зародження гітарного мистецтва в Україні XIX ст. на прикладі життєдіяльності окремих видатних постатей музикантів М. Вербицького, І. Хандошка, Г. Рачинського, О. Петрова, М. Соколовського;
- на джерелознавчому ґрунті запропоновано матеріали (певний «компендіум»), що розкривають роль провідних представників української традиції гітарного виконавства (М. Вербицький, Д. Лобода, З. Кіпченко, О. Немеровський, М. Полупаєнко, М. Соколовський) та музикантів, які мали значний вплив на нього (Я.-Н. Бобровіч, І. Деккер-Шенк, В. Русанов, С. Щепановський та ін.); їхню діяльність структуровано за часом, регіоном; впорядковано їхні біографічні дані;
- залучено до наукового обігу першоджерела (зокрема, рукописи Р. Вілуана, С. Галіна, В. Машкевича, М. Папченка), які раніше ніколи не були дослідженими; а також журнали і першодруки творів українських гітаристів (З. Кіпченка, О. Немеровського, М. Полупаєнка, М. Соколовського);
- простежено виконавську специфіку творчості українських гітаристів через системно-порівняльний аналіз складових гітарного виконавства.

6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації

6.1 Статті у наукових фахових виданнях, рекомендованих МОН України

1. Паламарчук В. Деякі аспекти зародження та розвитку українського гітарного мистецтва (кінець XVIII–XIX століть). *Вісник Львівського університету. Серія мистецтвознавство*. Львів, 2016. Вип. 17. С. 177-184.
2. Паламарчук В. «Етюд М. Д. Соколовського» та «Рукопис С. М. Галіна». *Вісник Львівського університету. Серія мистецтвознавство*. Львів, 2017. Вип. 18. С. 81-94.
3. Паламарчук В. «Школа гам, арпеджіо та акордів в усіх мажорних та мінорних тональностях для шестиструнної гітари» О. Немеровського. *Вісник Львівського університету. Серія мистецтвознавство*. Львів, 2018. Вип. 19. С. 109–116.
4. Паламарчук В. Гітарна діяльність українського лікаря Михайла Полупаєнка. *Наукові збірки Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка. Вип. 44. Музикознавчий універсум : збірник статей*. Львів, 2019. С. 130-142. DOI: <https://doi.org/10.33398/2310-0583.2019.44.130.142>
5. Паламарчук В. Скордатура как средство раскрытия потенциала классической шестиструнной гитары. *Проблеми взаємодії мистецтв, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. ст. Харк. нац. ун-т мистецтв імені*

І. П. Котляревського / ред.-упор. Г. І. Ганзбург. Харків : Вид-во ТОВ «С. А. М.», 2015. Вип. 42. С. 358-371.

6.2 Статті у фахових виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз

6. Паламарчук В. «Fantaisie brillante» Михайла Полупаєнко (1848–1902) для семиструнної гітари. *European Journal of Arts*. Vienna: Premier Publishing, 2021. №2. С. 40–45. DOI: <https://doi.org/10.29013/EJA-21-2-40-45>.

6.3 Статті в інших виданнях

7. Паламарчук В. Київський гурток гітаристів Д. Г. Лободи. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка*. Дрогобич: Посвіт, 2017. Вип. 17. С. 110–116.

8. Паламарчук В. Український віртуоз Захарій Кіпченко, його одинадцятиструнна гітара та композиції. *Lwowsko-Rzeszowskie Zeszyty Naukowe, nr 6*. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2021. P. 122–133.

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо

Результати дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри музикознавства та хорового мистецтва Львівського національного університету імені І. Франка, й були апробовані автором на *наукових конференціях*:

1. Відкрита звітна наукова конференція «Актуальні проблеми музичного і театрального мистецтва». Харків, 10 лютого 2014 р. Тема доповіді: «Скордатура як засіб розкриття потенціалу класичної шестиструнної гітари». Форма участі: очна (виступ із доповіддю, публікація статті);

2. III міжнародна науково-практична конференція молодих вчених «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи». Дрогобич, 26-27 березня 2015 р. Тема доповіді: «Вплив строю класичної шестиструнної гітари на її виразні можливості». Форма участі: очна (виступ із доповіддю, публікація статті);

3. Міжнародний науково-практичний круглий стіл «Творці національного і державного Гімну України М. Вербицький та П. Чубинський». Львів, 7 червня 2017 р. Тема доповіді: «Гітарний спадок М. Вербицького». Форма участі: очна (виступ із доповіддю);

4. III міжнародна науково-практична конференція «Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення та підходи». Дрогобич, 17 листопада 2017 р. Тема доповіді: «Творчість видатного українського гітариста Марка Соколовського у контексті наукових зацікавлень сучасного італійського дослідника Марко Баззотті (джерелознавчо-

культурологічні аспекти)». Форма участі: очна (виступ із доповіддю, публікація тез);

5. XII міжнародна науково-практична конференція «Народно-інструментальне мистецтво на зламі XX-XXI століть». Дрогобич, 07-09 грудня 2018 р. Тема доповіді: «Обласний конкурс гітаристів Львівщини: деякі замітки члена журі». Форма участі: очна (виступ із доповіддю, публікація тез);

6. XIX міжнародна науково-практична конференція «Молоді музикознавці». Київ, 09-11 січня 2019 р. Тема доповіді: «"Школа гам, арпеджіо та акордів" О. Немеровського». Форма участі: очна (виступ із доповіддю, публікація тез);

7. V міжнародний науковий форум «Музикознавчий універсум молодих». Львів, 28 лютого – 1 березня 2019 р. Тема доповіді: «Гітарна діяльність українського лікаря Михайла Полупаєнка (1848 – 1902)». Форма участі: очна (виступ із доповіддю, публікація тез);

8. I міжнародна науково-практична конференція «Сучасне мистецтво: науково-методичний та практичний аспекти». Умань, 25 вересня 2020 р. Тема доповіді: «Творчість українських композиторів-гітаристів кінця XIX – початку XX століття у контексті розширення педагогічного та концертного репертуару сучасного гітариста». Форма участі: очна (виступ із доповіддю у режимі відео-конференції за допомогою програми Zoom).

9. I Всеукраїнська науково-практична конференція «Перспективи розвитку гітарного виконавства в умовах вітчизняної мистецької освіти». Боярка, 16-17 грудня 2021 р. Тема доповіді: «Посібники з гітарного виконавства на українських теренах кінця XIX – поч. XX ст.: джерелознавчий огляд». Форма участі: очна (виступ із доповіддю).

10. III Міжнародна науково-практична конференція «Сучасне мистецтво: науково-методичний та практичний аспекти». Умань, 22-23 вересня 2022 р. Тема доповіді: «Гітарна навчально-методична література на українських теренах кінця XIX – поч. XX ст.». Форма участі: очна (виступ із доповіддю, публікація тез);

11. Міжнародна науково-практична конференція "ХНУМ імені І. П. Котляревського 105 років: звершення та випробування". Харків, 11-12 жовтня 2022 р. Тема доповіді: «Лют'є та гітаристи-винахідники як складова української національної гітарної традиції на етапі її становлення». Форма участі: очна (виступ із доповіддю).

12. Всеукраїнська науково-практична конференція «Самореалізація особистості і професійна підготовка вчителя музики». Львів, 12 травня 2023 р. Тема доповіді: «Нігтьове звуковидобування у виконавській і педагогічній практиці гітаристів кінця XIX – початку XX ст. ст.». Форма участі: очна (виступ із доповіддю, публікація тез).

Опубліковані тези:

1. Паламарчук В. Творчість видатного українського гітариста Марка Соколовського у контексті наукових зацікавлень сучасного італійського дослідника Марко Баззотті (джерелознавчо-культурологічні аспекти).

Фундаментальні та прикладні дослідження : сучасні науково-практичні рішення і підходи: збірник матеріалів III-ї міжнародної науково-практичної конференції / ред.-упор. А. Душний, М. Махмудов, В. Ільницький, І. Зимомря. Баку – Ужгород – Дрогобич : Посвіт, 2017. С. 121-123.

2. Паламарчук В. Обласний конкурс гітаристів Львівщини: деякі замітки члена журі. *Народно-інструментальне мистецтво на зламі XX – XXI століть : збірник матеріалів XII-ї міжнародної науково-практичної конференції* (ДДПУ ім. І. Франка, 07.12.2018, м. Дрогобич) / редактори-упорядники А. Душний, Б. Пиц. Дрогобич : Посвіт, 2018. С. 222-225.

3. Паламарчук В. «Школа гамм, арпеджіо та акордів» О. Немеровського. *«Молоді музикознавці»: збірник тез XIX-ї міжнародної науково-практичної конференції* (КІМ ім. Р. Глієра, 09-11.01.2019, м. Київ) / упорядники Л. Мудрецька, Д. Менделенко. Київ, 2019. С. 154-156.

4. Паламарчук В. Гітарна діяльність українського лікаря Михайла Полупаєнка (1848 – 1902). *Збірник тез міжнародного наукового форуму «Музикознавчий універсум молодих»* (ЛНМА ім.Лисенка, 28.02.2019-1.03.2019, м. Львів) / Відповідальні за випуск О. Катрич, А. Чубак. Львів : Видавець ФОП Король І. В., 2019. С. 51-52.

5. Паламарчук В. Гітарна навчально-методична література на українських теренах кінця XIX – поч. XX ст. ст. *Тези III Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасне мистецтво: науково-методичний та практичний аспекти»* (22-23 вересня 2022 р.). Умань. С. 51-56.

6. Паламарчук В. Нігтьове звуковидобування у виконавській і педагогічній практиці гітаристів кінця XIX – початку XX ст. ст. *Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції: Самореалізація особистості і професійна підготовка вчителя музики (електронне видання)* (Львів, 12 травня 2023 року) / Львівський національний університет імені Івана Франка, Кафедра музичного мистецтва ; відп. за вип. С. Салдан. Львів : ЛНУ ім. І. Франка. 2023. С. 49-51.

8. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати.

Наукове значення виконаного дослідження та джерелознавчих матеріалів полягає у можливості їх подальшого застосування у наукових розвідках мистецтвознавчого та інтерпретаційного спрямування, зокрема у сфері гітаристики (практики та теорії виконавського мистецтва), при розробці навчальних курсів з таких дисциплін: «Історія гітарного мистецтва», «Методологія музичного виконавства», «Історія української музики», для бакалаврів та магістрів вищих музичних закладів України; вибіркової дисципліни у ЛНУ імені І. Франка «Гітара: історія, теорія, практика». Велика кількість опрацьованих дисертантом і введених до наукового обігу рідкісних матеріалів,

рукописів, посібників, нотних видань, періодики, іншомовних джерел суттєво розширює знання з історії гітарного виконавства на українських теренах та допомагає зрозуміти специфіку розвитку національної традиції гітарного виконавства України.

9. Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі, де вони можуть бути застосовані

Основні положення і висновки дисертації, джерелознавчі матеріали можуть бути використані при розробці навчальних підручників, посібників з таких дисциплін: «Історія гітарного мистецтва», «Методологія музичного виконавства», «Історія української музики», для бакалаврів та магістрів вищих музичних закладів України; вибіркової дисципліни у ЛНУ імені І. Франка «Гітара: історія, теорія, практика». Уточнення біографічних даних, повернення із забуття імен гітаристів і композиторів України, які свого часу відіграли ключову роль у становленні української гітарної традиції, відновлює історичну справедливість стосовно цих діячів. Віднайдені та досліджені твори українських композиторів-гітаристів минулого збагатять концертний та педагогічний репертуар сучасних гітаристів.

10. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення

Дисертація за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам МОН України.

Дисертацію заслухано та обговорено на науковому семінарі кафедри музикознавства та хорового мистецтва Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 2 від 12.09.2023 року). У ході обговорення дисертації суттєвих зауважень, які стосуються суті роботи, не було висунуто.

Відтак дисертація Паламарчука В. А. «Українська гітарна творчість та виконавство середини ХІХ – початку ХХ ст.: історико-генетичний та творчо-особистісний аналіз» визнана завершеною науковою працею в межах поставлених завдань. Основні результати пошуку та наукового дослідження відображено у 14 авторських одноосібних публікаціях, з яких 5 статей – опубліковані у фахових виданнях, затверджених МОН України; 1 стаття – у зарубіжному виданні, що внесене до міжнародних наукометричних баз; 2 статті – у інших спеціалізованих виданнях; а також тезах 6 доповідей на міжнародних наукових конференціях.

На основі вищесказаного можна зробити такі висновки щодо поданої дисертаційної роботи:

1. За актуальністю обраної теми, обсягом, достовірністю та рівнем апробації отриманих результатів, науковою новизною, обґрунтованістю висновків, практичною цінністю дисертаційна робота «Українська гітарна творчість та виконавство середини ХІХ – початку ХХ ст.: історико-генетичний та творчо-особистісний аналіз» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та п. 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

2. Дисертація відповідає спеціальності 025 «Музичне мистецтво» (галузь знань 02 «Культура і мистецтво»).

3. Наукові праці Паламарчука Віктора Аркадійовича, опубліковані за результатами дисертаційної роботи, за кількістю та якістю відповідають пп. 8-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

4. Дисертація «Українська гітарна творчість та виконавство середини ХІХ – початку ХХ ст.: історико-генетичний та творчо-особистісний аналіз» Паламарчука Віктора Аркадійовича рекомендується для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді.

Головуючий на засіданні наукового семінару,
завідувач кафедри музикознавства
та хорового мистецтва,
кандидат мистецтвознавства,
доцент
12.09.2023 року

Тарас ДУБРОВНИЙ

Підпис доц. Тараса ДУБРОВНОГО засвідчую.
Вчений секретар
Львівського національного
університету імені Івана Франка,
доцент

Ольга ГРАБОВЕЦЬКА